

Fenntartható mezőgazdasági vízgazdálkodási ismeretek

ÉGHAJLATI EREDETŰ KÁROK MÉRSÉKLÉSÉNEK LEHETŐSÉGEI A MEZŐGAZDASÁGBAN

Konstrukció azonosító: RRF-4.2.1-23-2023-00001

Dr. Goda Zoltán, adjunktus, Nemzeti Közszolgálati Egyetem Víztudományi Kar

Víz újrafelhasználás

A víz újrafelhasználására vonatkozó minimumkövetelményekről szóló
2020/741 számú EU rendelet ismertetése, értelmezése

Alapvetések

VÍZKÉSZLETEK

- Az Unió vízkészleteire egyre nagyobb nyomás nehezedik, ami vízhiányhoz és a vízminőség romlásához vezet.
- Az éghajlatváltozás, a szélsőséges időjárási viszonyok és az aszályok jelentősen hozzájárulnak az édesvíz elérhetőségével kapcsolatos problémákhoz, mind a területi, mind a települési vízgazdálkodás területén.
- A vízkészletekkel kapcsolatos problémák minőségi és mennyiségi oldalon is jelentkeznek, egymással összefüggésben

VÍZ ÚJRAFELHASZNÁLÁS

- Az Unió jobban tudna reagálni a vízforrásokra nehezedő, erősödő nyomásokra
  - kezelt szennyvíz szélesebb körű újrafelhasználásával,
  - a felszíni víztestekből és a felszín alatti víztestekből való kitermelés korlátozásával,
  - a kezelt szennyvíz víztestekbe történő bevezetése okozta hatás csökkentésével,
  - a víztakarékosságnak a települési szennyvíz többszörös felhasználása révén való előmozdításával.
- A 2000/60/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv (Vízkeret-irányelv) foglalkozik a víz újrafelhasználásával.
- Fel kell számolni azon akadályokat, amelyek az alternatív vízellátási lehetőség széles körű használata előtt állnak. EB. 2012

Alapvetések

VÍZHIÁNY KEZELÉSE

- A Bizottság 2007. július 18-i közleménye meghatározza a tagállamok által a vízhiány és az aszályok kezelése során figyelembe veendő intézkedések hierarchiáját.
  - Azokban a régiókban, ahol minden megelőző intézkedés végrehajtására sor került a vízügyi hierarchia szerint, és ahol a vízigény még mindig meghaladja a hozzáférhető vízkészletet,
  - kiegészítő vízellátási infrastruktúrára lenne szükség a költség-haszon elemzés kellő figyelembevételével.
- Az Európai Parlament 2008. október 9-i állásfoglalása:
  - A vízkészlet-gazdálkodás során átfogó megközelítést kell alkalmazni a meglévő készletek vízcikluson belüli optimalizálásának figyelembevételével.
- A Bizottság a körforgásos gazdaságra vonatkozó uniós cselekvési tervről szóló, 2015. december 2-i közleményében:
  - kötelezettséget vállalt a kezelt szennyvíz újrafelhasználásának előmozdítása érdekében, beleértve a víz újrafelhasználására vonatkozó minimumkövetelményekről szóló jogalkotási javaslat kidolgozását.

SZENNYVÍZ ÚJRAFELHASZNÁLÁS

- A megfelelően kezelt, például települési szennyvíztisztító telepekről származó szennyvíz újrafelhasználása kisebb környezeti hatást fejt ki más módszereknél (pl. vízátfűrés).
- Krolátozott alkalmazás az Únióban:
  - ez részben a jelentős költségekre,
  - a közös uniós környezeti és egészségügyi előírások hiányára,
  - illetve különösen a mezőgazdasági termékek vonatkozásában a lehetséges egészségügyi és környezeti kockázatokra vezethető vissza.
- Követelmények harmonizálása, egységesítése.
- Minimumkövetelmények meghatározása.
- A települési szennyvíztisztító telepek korszerűsítéséhez szükséges beruházások támogatása.
- Kockázatkezelések, értékelések.
- A visszanyer víz minőségének ellenőrzése (91/271/EGK irányelv határozza meg).

Alapvetések

HARMONIZÁCIÓ

- A víz újrafelhasználására vonatkozó minimumkövetelményeknek való megfelelésnek összhangban kell lennie
  - az Unió vízpolitikájával,
  - az ENSZ 2030-ig tartó időszakra vonatkozó fenntartható fejlesztési menetrendjével és céljaival.
  - Európai Unió Alapjogi Chartája környezetvédelemről szóló (37.) cikkével.
  - Az emberi fogyasztásra szánt víz minőségére vonatkozó a 2020/2184 (korábbi: 98/83/EK) tanácsi irányelv

A RENDELET HATÁLYA

- E rendelet hatálya alá az olyan visszanyert víz tartozik:
  - amelyet gyűjtőrendszerben gyűjtöttek
  - települési szennyvíztisztító telepen kezeltek,
  - és a rendelet I. mellékletében foglalt paramétereknek való megfelelés érdekében települési szennyvíztisztító telepen vagy vízvisszanyerő létesítményben tovább kezelnek.
- A 91/271/EGK irányelvvel összhangban a 2 000 lakosegyenértéknél (LE) kisebb agglomerációknak nem kell gyűjtőrendszerrel rendelkezniük.
- A 2 000 LE-nél kisebb agglomerációkból származó szennyvíz csak akkor tartozik e rendelet hatálya alá, ha valamely gyűjtőrendszerbe vezetik és azt települési szennyvíztisztító telepen kezelik.
- E rendelet hasonlóképpen nem vonatkozik a 91/271/EGK irányelv III. mellékletében felsorolt iparágakhoz tartozó telepekről származó, biológiailag lebontható ipari szennyvízre sem, kivéve, ha az ilyen telepekről származó szennyvizet valamely gyűjtőrendszerbe vezetik és azt települési szennyvíztisztító telepen kezelik.

Alapvetések

A MEGVALÓSÍTÁS TÁMOGATÁSA

- A végfelhasználókat képzésben kell részesíteni annak biztosítása érdekében, hogy megfelelő minőségű visszanyert vizet használjanak.
- Biztosítani kell, hogy a visszanyert víz felhasználása biztonságos legyen.
- A visszanyert víz felhasználása engedélyhez kötött kell legyen. Az engedélyezés tagállami feladatkör.
- Ehhez olyan engedély kiadása szükséges, amely megfelel a víz-újrafelhasználásra vonatkozó kockázatértékelési tervben megállapított valamennyi szükséges feltételnek és intézkedésnek.
- Lehetővé kell tenni, hogy a szennyvíztisztító telep és a vízvisszanyerő létesítmény üzemeltetője ugyanaz a szereplő legyen és a művelet ugyanazon helyszínen történjen.
- Az illetékes hatóságok kötelesek ellenőrizni, hogy a visszanyert víz megfelel-e a vonatkozó engedélyben szereplő feltételeknek.
- A megelőző intézkedések végrehajtásának és fenntartásának elemeként elsődleges fontosságú a végfelhasználók oktatása és képzése.

TÁJÉKOZTATÁS ÉS ADATSZOLGÁLTATÁS

- A víz újrafelhasználásába vetett bizalom fokozása érdekében tájékoztatni kell a nyilvánosságot.
- Átláthatóság, nyomonkövethetőség.
- A víz újrafelhasználásának ösztönzése, az elfogadottság előremozdítása.
- Biztosítani a tagállamokban a környezeti információkhoz való hozzáférés jogát.
- A tagállamok által szolgáltatott adatok elengedhetetlenek ahhoz, hogy a Bizottság ellenőrizni és értékelni tudja e rendeletet a benne kitűzött célok elérése tekintetében.

A rendelet célja

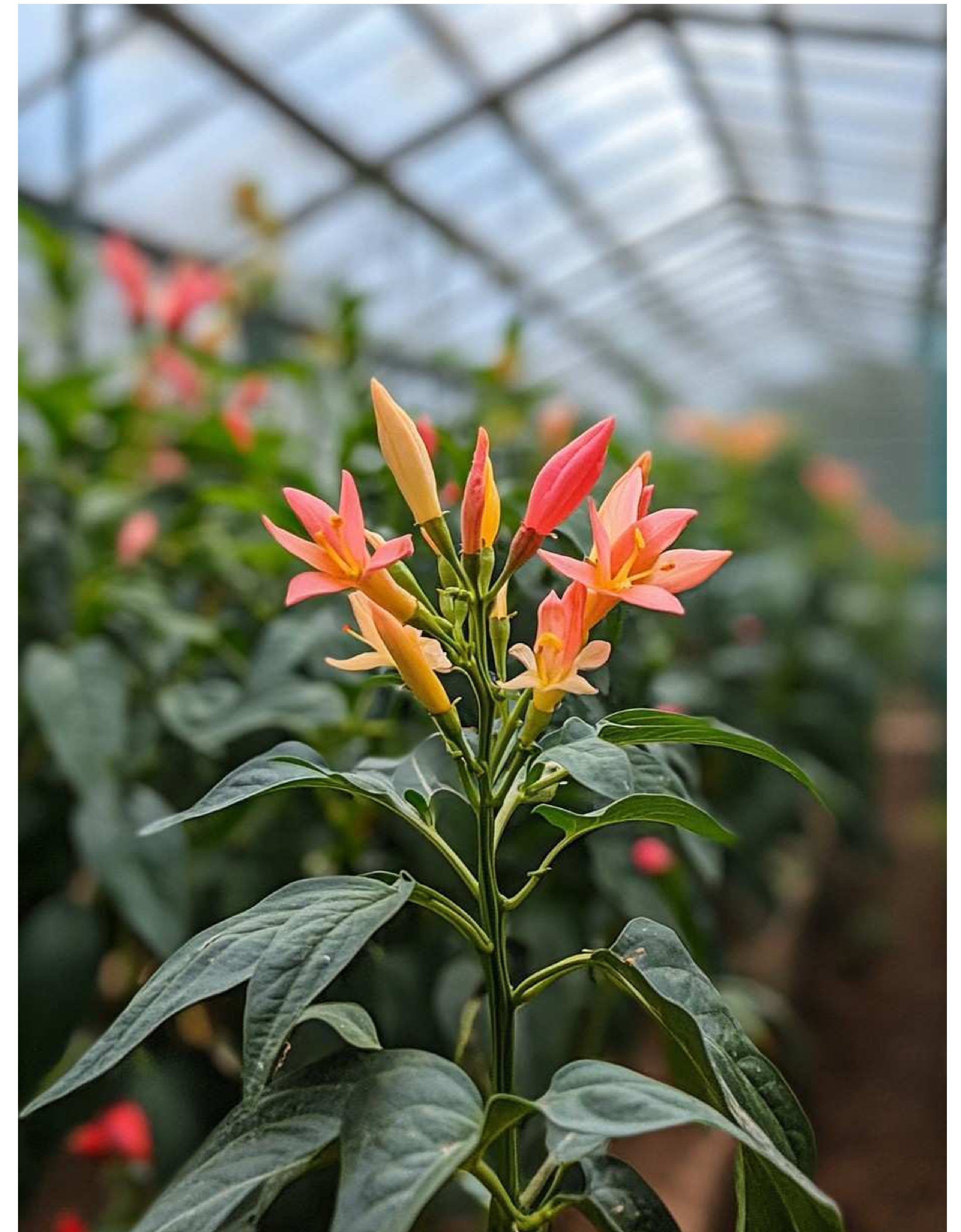
A RENDELET MINIMUMKÖVETELMÉNYEKET ÁLLAPÍT MEG

- A visszanyert víz integrált vízgazdálkodás keretében megvalósuló biztonságos felhasználása céljából
- A víz minőségére és ellenőrzésére vonatkozóan.
- A kockázatkezelésre vonatkozó rendelkezésekre vonatkozóan.

A RENDELET CÉLJA

- A visszanyert víz biztonságos felhasználhatóságának biztosítása mezőgazdasági öntözés céljára.
- A környezet, illetve az emberi és állati egészség magas szintű védelmének biztosítása.
- A körforgásos gazdaság előmozdítása.
- Az éghajlatváltozáshoz való alkalmazkodás elősegítése-
- A vízhiány problémájának kezelése.
- A 2000/60/EK irányelv célkitűzéseinek megvalósításának támogatása.
- A belső piac hatékony működésének támogatása.

Ezt a rendeletet 2023. június 26-tól kell alkalmazni.

Hatály

A RENDELET HATÁLYA

- A rendelet minden olyan esetben alkalmazandó, amikor a kezelt települési szennyvíz újrafelhasználására kerül sor az a rendelet I. melléklete 1. szakaszában meghatározott mezőgazdasági öntözés céljából.
- A tagállamok határozhatnak úgy, hogy a vízgyűjtő területükben nem megfelelő a kezelt települési szennyvizet mezőgazdasági öntözés céljából újrafelhasználni. A következő kritériumokra tekintettel:
  - éghajlati adottságok,
  - az egyéb vízkészletek terhelése és állapota,
  - azon felszíni víztestek terhelése és állapota, amelyekbe a kezelt települési szennyvizet bevezetik,
  - a visszanyert víz és egyéb vízkészletek környezeti és erőforrásköltségei.
- A rendeletek összefüggésben születő határozatoknak összhangban kell lenniük az éghajlatváltozáshoz való alkalmazkodásra vonatkozó nemzeti stratégiákkal, valamint a 2000/60/EK irányelv alapján létrehozott vízgyűjtő-gazdálkodási tervekkel.

MENTESSÉGEK

- Menteshetnek e rendelet alkalmazása alól a vízvisszanyerő létesítményekkel kapcsolatos kutatási, illetve kísérleti projektek.
- Bármely mentesség legfeljebb ötéves időszakra vonatkozhat.
- A mentességben részesülő kutatási, illetve kísérleti projektekből származó termények nem hozhatók piaci forgalomba.

A vízvisszanyerő létesítmény üzemeltetőjére háruló és a visszanyert víz minőségére vonatkozó kötelezettségek

- A vízvisszanyerő létesítmény üzemeltetőjének biztosítania kell, hogy az I. melléklet 1. szakasza szerinti, mezőgazdasági öntözésre szánt visszanyert víz a megfelelőségi ponton megfeleljen a következőknek:
  - a víz minőségére vonatkozóan az I. melléklet 2. szakaszában megállapított minimumkövetelmények,
  - az illetékes hatóság által a vonatkozó engedélyben meghatározott bármely további feltétel.
- A vízvisszanyerő létesítmény üzemeltetője köteles ellenőrizni a víz minőségét.
- A megfelelőségi ponton túl a vízvisszanyerő létesítmény üzemeltetője már nem felelős a víz minőségéért.

Kockázatkezelés

- A visszanyert víz előállítása, szolgáltatása és felhasználása céljából az illetékes hatóságnak gondoskodnia kell arról, hogy víz-újrafelhasználási kockázatkezelési terv készüljön.
- A víz-újrafelhasználási kockázatkezelési tervet
  - a vízvisszanyerő létesítmény üzemeltetőjének,
  - a más felelős feleknek,
  - adott esetben a végfelhasználóknak kell elkészíteniük.
- A kockázatkezelési terv elkészítésében érdekelt feleknek egyeztetniük szükséges.

A tervben

- pontosan meg kell határozni a vízvisszanyerő létesítmény üzemeltetőjének és más felelős feleknek a kockázatkezelési feladatait.
- azonosítani kell a veszélyeket, kockázatokat, a megfelelő megelőző intézkedéseket, illetve a lehetséges korrekciós intézkedéseket.
- azonosítani kell a víz-újrafelhasználási rendszerben fennálló további akadályokat.
- meg kell határozni a megfelelőségi pontot.
- további követelményeket, ideértve adott esetben az elosztási, tárolási és felhasználási feltételeket is, továbbá azonosítani kell az említett követelmények teljesítéséért felelős feleket.

A visszanyert vízzel kapcsolatos engedélyre vonatkozó követelmények

KÖVETELMÉNYEK ÉS TARTALOM

- A rendelet I. mellékletének 1. szakaszában meghatározott, mezőgazdasági öntözésre szánt visszanyert víz előállítása és szolgáltatása engedélyhez kötött.
- Az engedélyt a tagország illetékes hatósága adja ki.
- Az engedélyben meg kell határozni a vízvisszanyerő létesítmény üzemeltetőjére (bármely más felelős félre) háruló kötelezettségeket.
- Az engedélynek a víz- újr felhasználási kockázatkezelési terven kell alapulnia.

AZ ENGEDÉLY FELÜLVIZSGÁLATA

- Az engedély felülvizsgálata szükséges
  - a kapacitásban bekövetkező jelentős változás esetén,
  - a berendezések korszerűsítése esetén,
  - új berendezések vagy eljárások bevezetése esetén,
  - a felszíni víztestek ökológiai állapotát jelentősen befolyásoló éghajlati vagy egyéb körülményekben bekövetkező változások esetén.

AZ ENGEDÉLY MEGHATÁROZZA

- a visszanyert víz minőségi osztályát
- a mezőgazdasági felhasználási módot,
- a felhasználás helyet,
- a vízvisszanyerő létesítményeket,
- az előállítandó visszanyert víz becsült éves mennyiségét,
- vízminőségi és ellenőrzési minimumkövetelményekkel kapcsolatos feltételeket,
- a környezetet, illetve az emberi és állati egészséget fenyegető elfogadhatatlan kockázatok kiküszöböléséhez szükséges bármely egyéb feltételeket.

A MEGFELELŐSÉG ELLENŐRZÉSE

- Az illetékes hatóság feladata
- Felszólítás, felfüggesztés, engedély visszavonása.
- Az engedélyes bármilyen, az engedélyben szereplő feltételeket befolyásoló tényező, vagy esemény esetén köteles tájékoztatni az illetékes hatóságot.

Mellékletek

I. sz melléklet: FELHASZNÁLÁSI MÓDOK ÉS MINIMUMKÖVETELMÉNYEK

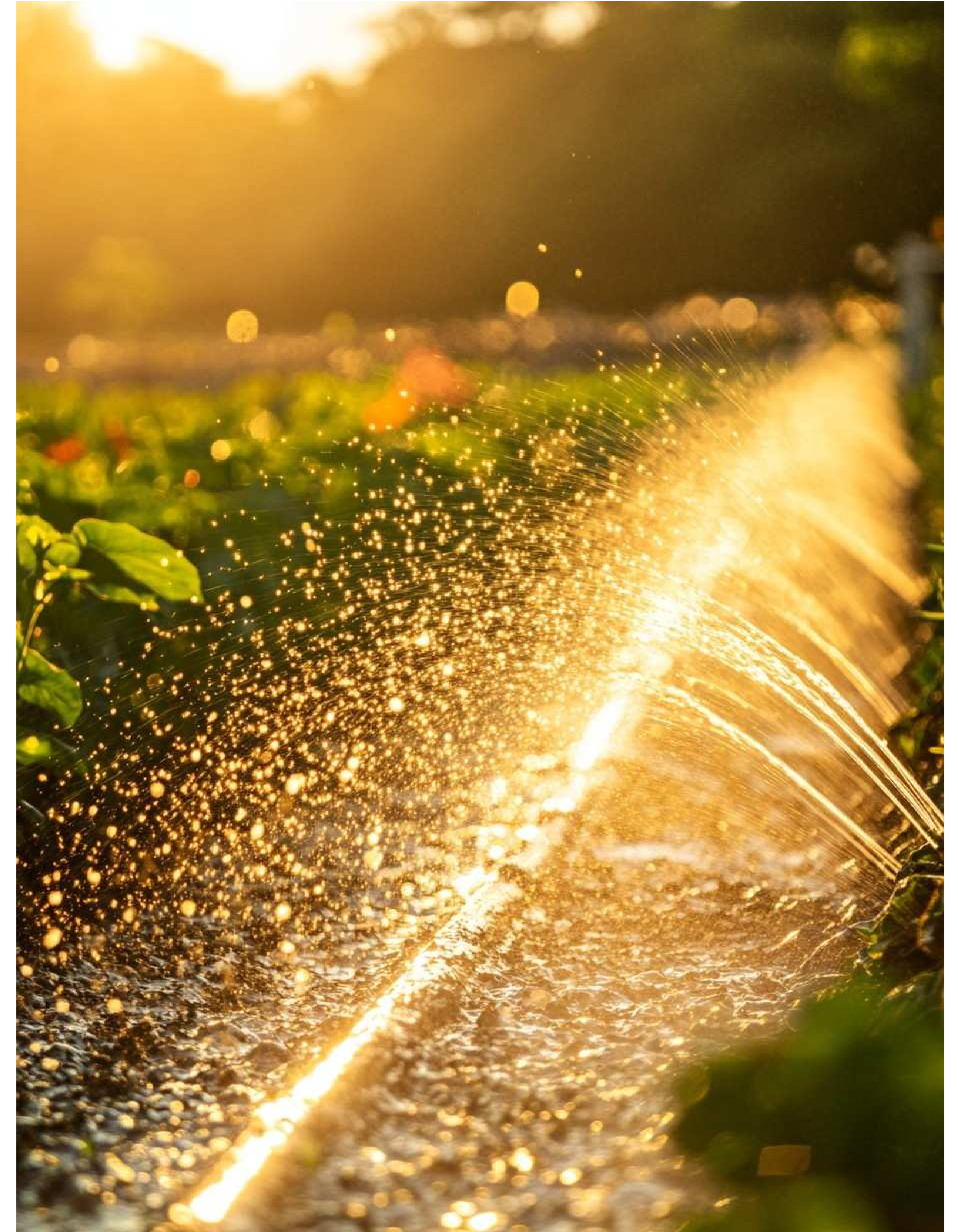
A VISSZANYERT VÍZ FELHASZNÁLÁSI MÓDJAI

Mezőgazdasági öntözés

- A mezőgazdasági öntözés a következő terményfajták öntözését jelenti:
  - a nyersen fogyasztandó élelmezési célú termények, vagyis nyersen vagy feldolgozatlan állapotban emberi fogyasztásra szánt termények,
  - a feldolgozandó élelmezési célú termények, vagyis kezelést (például főzést vagy ipari feldolgozást) követően emberi fogyasztásra szánt termények,
  - a nem élelmezési célú termények, vagyis nem emberi fogyasztásra szánt termények (például legelők és takarmánynövények, rostonövények, dísznövények, vetőmagkultúrák, energianövények és gyepnövények).

A visszanyert víz felhasználásának egyéb céljai

- ipari víz újrafelhasználása céljából,
- rekreációs és környezetvédelmi célokra.

Mellékletek

I. sz melléklet: FELHASZNÁLÁSI MÓDOK ÉS MINIMUMKÖVETELMÉNYEK

MINIMUMKÖVETELMÉNYEK

A mezőgazdasági öntözésre szánt visszanyert vízre vonatkozó minimumkövetelmények

A visszanyert víz minőségi osztályai és az engedélyezett mezőgazdasági felhasználási és öntözési módok

A visszanyert víz minimális minőségi osztálya	Terménykategória	Öntözési módszer
A	Valamennyi nyersen fogyasztandó élelmezési célú termék, amelyek ehető része közvetlen kapcsolatba kerül a visszanyert vízzel, valamint a nyersen fogyasztandó gyökérnövények	Valamennyi öntözési módszer
B	Nyersen fogyasztandó élelmezési célú termények, amelyek ehető része a föld felett terem, és nem kerül közvetlen kapcsolatba a visszanyert vízzel, feldolgozandó élelmezési célú termények és nem élelmezési célú termények, beleértve a tej- vagy hústermelő állatok takarmányozására használt terményeket is	Valamennyi öntözési módszer
C	Nyersen fogyasztandó élelmezési célú termények, amelyek ehető része a föld felett terem, és nem kerül közvetlen kapcsolatba a visszanyert vízzel, feldolgozandó élelmezési célú termények és nem élelmezési célú termények, beleértve a tej- vagy hústermelő állatok takarmányozására használt terményeket is	Csepegtető öntözés vagy egyéb olyan öntözési mód, amely nem eredményezi a termék ehető részének a visszanyert vízzel való közvetlen kapcsolatba kerülését
D	Ipari növények, energianövények, vetőmagkultúrák	Valamennyi öntözési módszer

Mellékletek

I. sz melléklet: FELHASZNÁLÁSI MÓDOK ÉS MINIMUMKÖVETELMÉNYEK

MINIMUMKÖVETELMÉNYEK

A mezőgazdasági öntözésre szánt visszanyert vízre vonatkozó minimumkövetelmények

A visszanyert víz minőségére vonatkozó követelmények mezőgazdasági öntözés esetében

A visszanyert víz minőségi osztálya	Tájékoztató jellegű technológiai célkitűzés	Minőségi követelmények				
		E. coli (egyedszám/100 ml)	BOI ₅ (mg/l)	Összes lebegőanyag (mg/l)	Zavarosság (NTU)	Egyéb
A	Másodlagos kezelés, szűrés és fertőtlenítés	≤ 10	≤ 10	≤ 10	≤ 5	Legionella spp.: < 1 000 cfu/l, amennyiben fennáll az aeroszolizáció veszélye Bélrendszeri fonalférgek (bélféregpeték): ≤ 1 pete/l legelők vagy takarmánynövények öntözésénél
B	Másodlagos kezelés és fertőtlenítés	≤ 100	A 91/271/EGK irányelvvel* összhangban (I. melléklet, 1. táblázat)	A 91/271/EGK irányelvvel* összhangban (I. melléklet, 1. táblázat)	-	
C	Másodlagos kezelés és fertőtlenítés	≤ 1000			-	
D	Másodlagos kezelés és fertőtlenítés	≤ 10000			-	

*91/271/EGK irányelv a települési szennyvíz kezeléséről

A megfelelőség akkor fogadható el

- az E. coli, a Legionella spp és a bélrendszeri fonalférgek esetében a mért értékek a minták legalább 90 %-ában megfelelnek a feltüntetett értékeknek;
- mért értékek a minták legalább 90 %-ában megfelelnek a BOI5, az összes lebegőanyag és a zavarosság esetében az „A” osztály vonatkozásában feltüntetett értékeknek;
- a mintákban mért egyetlen érték sem haladja meg a feltüntetett értékek 100 %-ában meghatározott maximális eltérési határértéket.

Mellékletek

I. sz melléklet: FELHASZNÁLÁSI MÓDOK ÉS MINIMUMKÖVETELMÉNYEK

MINIMUMKÖVETELMÉNYEK

A mezőgazdasági öntözésre szánt visszanyert vízre vonatkozó minimumkövetelmények

Az ellenőrzésre vonatkozó minimumkövetelmények

- A vízvisszanyerő létesítmények üzemeltetőinek rendszeresen ellenőrizniük kell, hogy a visszanyert víz megfelel-e a víz minőségére vonatkozó minimumkövetelményeknek.
- A rendszeres ellenőrzésnek a víz- újr felhasználási rendszerre vonatkozó ellenőrzési eljárás részét kell képeznie.
- A megfelelőségi ponton a mikrobiológiai paramétereknek való megfelelés ellenőrzésére használt mintákat az EN ISO 19458 szabvány vagy más, egyenértékű minőséget biztosító nemzeti vagy nemzetközi szabvány szerint kell levenni.

A visszanyert víz minőségi osztálya	Minimális ellenőrzési gyakoriság					
	E. coli	BOI ₅	Összes lebegőanyag	Zavarosság	Legionella spp	Bélrendszeri fonalférgek (adott esetben)
A	Hetente	Hetente	Hetente	Folyamatosan	Havonta kétszer	Havonta kétszer vagy a vízvisszanyerő létesítmény üzemeltetője által meghatározott gyakorisággal a vízvisszanyerő létesítménybe beérkező szennyvízben jelen lévő peték száma alapján
B	Hetente	A 91/271/EGK irányelvvel* összhangban (I. melléklet, D-szakasz)	A 91/271/EGK irányelvvel* összhangban (I. melléklet, D-szakasz)	-		
C	Hetente			-		
D	Hetente			-		

Mellékletek

II. sz melléklet: KOCKÁZATKEZELÉS ÉS ÉRTÉKELÉS

KOCKÁZATKEZELÉSI ELEMEEK

- A) szakasz: Alapvető kockázatkezelési elemek
- B) szakasz: A kiegészítő követelményekkel kapcsolatos feltételek
- C) szakasz: Megelőző intézkedések

A visszanyert víz minőségi osztálya	Specifikus megelőző intézkedések
A	<ul style="list-style-type: none"> Sertések nem kerülhetnek kapcsolatba visszanyert vízzel öntözött takarmánnyal, kivéve, ha elegendő adat tanúskodik arról, hogy a konkrét esetben kezelhetők a kockázatok.
B	<ul style="list-style-type: none"> A nedves öntözött vagy leesett termékek betakarításának tilalma. A tejelő tejmarhák kizárása a legelőről a legelő felszáradásáig. A takarmányt a csomagolást megelőzően meg kell szárítani vagy silózni kell. Sertések nem kerülhetnek kapcsolatba visszanyert vízzel öntözött takarmánnyal, kivéve, ha elegendő adat tanúskodik arról, hogy a konkrét esetben kezelhetők a kockázatok.
C	<ul style="list-style-type: none"> A nedves öntözött vagy leesett termékek betakarításának tilalma. A legelő állatok kizárása a legelőről az utolsó öntözést követő öt napon keresztül. A takarmányt a csomagolást megelőzően meg kell szárítani vagy silózni kell. Sertések nem kerülhetnek kapcsolatba visszanyert vízzel öntözött takarmánnyal, kivéve, ha elegendő adat tanúskodik arról, hogy a konkrét esetben kezelhetők a kockázatok.
D	<ul style="list-style-type: none"> A nedves öntözött vagy leesett termékek betakarításának tilalma.

Köszönöm a figyelmet!

Irodalom

- AZ EURÓPAI PARLAMENT ÉS A TANÁCS (EU) 2020/741 RENDELETE (2020. május 25.) a víz újrafelhasználására vonatkozó minimumkövetelményekről (URL: *<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/ALL/?uri=CELEX%3A32020R0741>*)